

Experti z MENDELU hodnotili kvalitu nově vyšlechtěných druhů třapatkovek

7.9.2023 - Helena Pluháčková | Mendelova univerzita v Brně

„Dalo by se říct, že rostliny s jednoduššími květy mají účinných látek o něco více,“ řekla o nových klonech třapatkovek Helena Pluháčková z Agronomické fakulty, která se ve spolupráci s kolegyněmi z Akademie věd ČR poslední tři roky věnuje hodnocení kvality z hlediska obsahu účinných látek.

„Od konce 20. století pozorujeme boom zahradnických genotypů léčivých rostlin, které jsou něčím zvláštní. Ať už jde o různé máty – čokoládovou, skořicovou – šalvěje s panašovanými listy nebo právě třapatkovky v mnoha barvách. Je to velký trend – teprve nyní ale konečně začínáme řešit i to, že tyto nové okrasné druhy nemusí obsahovat účinné látky, které známe z původních rostlin,“ vysvětlila Pluháčková. I když tedy bylina, kterou si člověk přinese domů, pěkně voní, nemusí nutně obsahovat esenciální oleje nebo fenolické látky, které stojí za jejím léčivým účinkem.

Spolu s kolegy pracovala Pluháčková na zhodnocení několika stovek genotypů třapatkovek. *„Ukazuje se, že některé genotypy jsou z hlediska obsahu účinných látek vhodné spíše z natě nebo květů, jiné pak z kořene,“* řekla. Původní druhy jsou ale podle vědkyně z MENDELU obecně stále stabilnější. *„Ty původní genotypy třapatkovek jsou opravdu nejobsažnější. Velmi ale záleží na podmínkách pěstování, které ovlivňují tvorbu sekundárních metabolitů. Svou roli hraje počasí, kvalita půdy nebo různá napadení chorobami či škůdci,“* popsala Pluháčková.

Nově vyšlechtěné třapatkovky se pyšní mnoha barvami. *„Jsou krásně plnokvěté, růžové, oranžové, někdy i v kombinaci s točenými okvětními lístky. Některé navíc medově voní, což láká hmyz, protože nejde o typickou bylinnou vůni,“* přibližuje vědkyně. Podle ní by se z takto odlišných třapatkovek dal vytvořit i samostatný záhon. *„Výhodou je, že jsou schopné kvést v různou dobu a v různých výškách. Navíc jsou poměrně nenáročné na vláhu, využívají se proto i v městských výsadbách. Dokážu si proto představit krásný záhon, který podpoří biodiverzitu a navíc si z něj občas budu moct odebrat i nějakou rostlinu pro získ účinných látek,“* řekla.

Většinu vzorků na rozbor získala Pluháčková přímo od kolegů z Průhonic nebo Lednice, některé pak pěstovala sama na univerzitní Polní pokusné stanici v Žabčicích. *„Nečekala jsem, že se tam vzhledem ke specifickým podmínkám bude léčivkám dařit, ale letošní sklizeň mě opravdu mile překvapila,“* řekla. Právě terénní práce předchází veškeré činnosti v laboratoři. *„Je za tím poměrně dost dřiny. V laboratoři se pak věnujeme extrakci, aby se daly analyzovat účinné látky. Mimo jiné se snažíme upravovat v současnosti používané metody tak, aby méně zatěžovaly životní prostředí, nebo také šetřily vodu a energii,“* vyzdvihla Pluháčková.

Její kolegové ze Zahradnické fakulty MENDELU se v rámci výzkumu věnovali hodnocení klonů třapatkovek po stránce okrasné, tedy jejich morfologických a estetických vlastností. Společně teď vědci pracují na vydání odborné publikace.

Než se nové druhy třapatkovek dostanou na záhony zahrádkářů, ale nějaký čas ještě potrvá. *„Většinou celý proces trvá i dvacet let,“* dodala Pluháčková.

<https://mendelu.cz/experti-z-mendelu-hodnotili-kvalitu-nove-vyslechttenych-druhu-trapatkovek>